

FULL INFORMATIU PER A DELEGATS I DELEGADES DE PREVENCIÓ

MALALTIES PROFESSIONALS: NOU MARC NORMATIU I REPTES PER A LA PREVENCIÓ¹

Novembre de 2008

A final de 2006 es va aprovar la nova normativa de malalties professionals, un canvi normatiu que era imprescindible, ja que la normativa anterior (de 1978) estava totalment obsoleta.

Identificar i declarar les malalties professionals té un doble objectiu. El primer està relacionat amb els drets individuals de seguretat social i de salut dels treballadors i treballadores que les pateixen, ja que el nostre sistema tracta de manera diferent els requisits i les prestacions quan es tracta d'una contingència professional (accident de treball o malaltia professional) o d'una contingència comuna. El segon té a veure amb la millora de les condicions de treball i amb la prevenció, ja que el reconeixement dels danys permet posar en evidència l'existència de riscos per a la salut i la seva prevenció posterior. Sabem que tot allò que no es detecta, que no és visible, no es modifica.

Un estudi recent d'ISTAS-CCOO estima que en el 2004 a Catalunya es van produir al voltant de 2.500 morts relacionades amb el treball, mentre que les estadístiques només en reconeixien una. Altres dades d'aquest estudi evidencien que hi ha un subregistre del 40% de les patologies relacionades amb la feina realitzada, i que el 8,5% dels treballadors i el 12,6% de les treballadores pateixen alguna alteració de la salut relacionada amb el treball. Aquestes lesions es produeixen per les exposicions al risc químic, al risc musculoesquelètic, als riscos psicosocials, al soroll...; en definitiva, els riscos habitualment no inclosos en les activitats de prevenció a les empreses.

La nova normativa de malalties professionals és una oportunitat per veure la relació entre treball i salut, per a la millora de les condicions de treball i salut i per a la qualitat de la prevenció.

L'objectiu d'aquest full informatiu és informar del marc normatiu de les malalties professionals, posant l'èmfasi en les novetats legislatives, i oferir orientacions per a l'acció sindical a les empreses.

Amb el finançament de:

FUNDACIÓN
PARA LA
PREVENCIÓN
DE RIESGOS
LABORALES

Aquest full informatiu el podeu trobar en suport informàtic i en castellà a www.ccoo.cat/salutlaboral (apartat "fulls informatius").

¹ Part d'aquest full informatiu ha estat extreta de la guia sindical "Nuevo sistema de declaración de enfermedades profesionales" editada per CCOO i que està disponible a www.istas.net.

Normativa de referència:

- Reial decret 1299/2006, de 10 de novembre, pel qual s'aprova el quadre de malalties professionals en el sistema de la Seguretat Social i s'estableixen criteris per notificar-les i registrar-les. BOE 19-12-2006
- Ordre TAS/1/2007, de 2 de gener, per la qual s'estableix el model de comunicat de malaltia professional, es dicten normes per elaborar-lo i transmetre'l i es crea el fitxer de dades personals corresponent. BOE 04-01-2007

Què són les malalties professionals?

El concepte de malaltia professional està recollit en l'article 116 de la Llei general de Seguretat Social: "S'entén per malaltia professional la contreta a conseqüència del treball executat per compte d'altri² en les activitats que s'especifiquin al quadre que s'aprovi per les disposicions d'aplicació i desplegament d'aquesta llei, i que sigui provocada per l'acció dels elements o les substàncies que l'esmentat quadre indiqui per a cada malaltia professional."

Quins aspectes fonamentals modifica la nova normativa?

- S'ha aprovat un nou quadre de malalties professionals, que s'adapta a la recomanació de la Unió Europea (s'explica en un apartat específic).
- El metge o metgessa del sistema públic de salut pot comunicar la sospita de malaltia professional a l'entitat que gestiona les contingències professionals (habitualment, les mútues d'accidents de treball i malalties professionals; a partir d'ara, la/les mútua/mútues). Aquest aspecte és molt important ja que una part molt important de les malalties professionals no es declaren i són ateses pel sistema públic de salut.

Informació:

Actualment a Catalunya s'està acordant el procediment per establir com s'actuarà a partir de la sospita del metge o metgessa de capçalera que una patologia és d'origen professional.

Un cop feta l'aprovació definitiva d'aquest procediment, en donarem difusió en aquesta col·lecció de "fulls informatius per a delegats i delegades de prevenció".

- La declaració de malaltia professional la fa l'entitat que gestiona les contingències professionals, que per la majoria de les empreses són les mútues. En la normativa anterior la feia l'empresari. Aquest aspecte també és molt important, ja que una part de la subdeclaració s'explica per la resistència empresarial al seu reconeixement.
- S'elabora un nou comunicat de malalties professionals que inclou el nou quadre de malalties professionals, així com tot un seguit d'indicadors que permetrà fer un seguiment col·lectiu sobre les causes i en quines condicions es produeixen.

²A partir de 2005 els treballadors i treballadores autònoms que ho decideixin també poden assegurar les contingències professionals amb una mútua, de manera que en aquest cas també es poden declarar les malalties professionals.

El nou quadre de malalties professionals

Com hem assenyalat anteriorment, la nova normativa ha aprovat un nou quadre de malalties professionals la característica fonamental del qual és que s'adapta a la recomanació de la Unió Europea sobre aquest tema i incorpora altres malalties ja reconegudes en la nostra normativa. Aquesta novetat és molt important, ja que el quadre anterior era de 1978.

El quadre té dos annexos:

- En l'annex 1 es recull la llista pròpiament dita i conté tres informacions importants: la malaltia, l'agent causal (l'exposició) i les activitats laborals que la poden provocar. En reproduïm una part com a exemple a fi de recollir l'estructura de la llista:

AGENT: MALALTIES PROVOCADES PER POSTURES FORÇADES I MOVIMENTS REPETITIUS EN EL TREBALL. PARÀLISI DELS NERVIS A CAUSA DE LA PRESSIÓ

Malaltia (subagent): síndrome del canal epitrocleeocranià per compressió del nervi orbital del colze.

Activitat: treballs en els quals es produeixi un recolzament prolongat i repetit de forma directa o indirecta sobre les corredores anatòmiques que provoquen lesions nervioses per compressió. Moviments extrems d'hiperflexió i hiperextensió. Treballs que requereixin recolzament prolongat del colze.

Malaltia (subagent): síndrome del túnel carpià per compressió del nervi mitjà al canell.

Activitat: treballs en els quals es produeixi un recolzament prolongat i repetit de forma directa o indirecta sobre les corredores anatòmiques que provoquen lesions nervioses per compressió. Moviments extrems d'hiperflexió i hiperextensió. Treballs que requereixin recolzament prolongat del canell, de pressió de la mà, com bugaders, talladors de teixits i material plàstic i similars, treball de muntatge (electrònica, mecànica), indústria tèxtil, escorxadors (carnissers, matadors), hostaleria (cambrers, cuiners), soldadors, fusters, polidors, pintors.

...

- En l'annex 2 es recull una llista complementària de malalties que se sospita que tenen origen professional, i que la seva inclusió en el quadre de malalties professionals es podria tenir en compte en un futur.

Tots dos annexos classifiquen les malalties en 6 grups:

- 1 Malalties professionals causades per agents químics
- 2 Malalties professionals causades per agents físics
- 3 Malalties professionals causades per agents biològics
- 4 Malalties professionals causades per inhalació de substàncies o agents no compresos en altres apartats
- 5 Malalties professionals de la pell causades per substàncies i agents no compresos en algun dels altres apartats
- 6 Malalties professionals causades per agents cancerígens

En general podem afirmar que aquest nou quadre millora substancialment el quadre de 1978, principalment pel que fa a l'exposició al risc químic i al risc musculoesquelètic, així com les malalties que poden provocar. També inclou temes específics, com ara l'aparició de nòduls a les cordes vocals per esforços sostinguts de la veu. Però el nou quadre també deixa pendent la introducció d'algunes patologies musculoesquelètiques, així com el risc psicosocial i els danys que pot produir.

I si la malaltia o l'agent causal no són al quadre?

Com ja passava abans, cal recordar que l'article 115.2.e de la Llei general de Seguretat Social reconeix que quan s'estableixi una relació causal entre una exposició laboral i una malaltia que no consti en el quadre de malalties professionals, aquesta malaltia pot ser legalment reconeguda com a accident de treball.

Qui, com i quan es declara la malaltia professional?

Totes les malalties professionals diagnosticades, requereixin situació d'incapacitat temporal (baixa) o no, s'han de declarar.

Per a la declaració d'una malaltia professional hi ha un comunicat específic que la mútua tramita per via electrònica.

La declaració l'ha de fer l'entitat gestora o la mútua que assumeixi la protecció de les contingències professionals. L'empresa ha de facilitar a la mútua les dades que necessita per omplir el comunicat. Abans la declaració la feia l'empresari.

La comunicació inicial s'ha de fer en els 10 dies hàbils següents a la data del diagnòstic, i en els 5 dies hàbils següents s'han de completar el conjunt de les dades a partir de les dades facilitades per l'empresa.

I si hi ha manca de mesures de seguretat i salut, el treballador o treballadora afectat tindrà dret al recàrrec de prestacions.

Com en el cas dels accidents de treball, quan la malaltia professional s'ha produït per manca de mesures de prevenció, totes les prestacions econòmiques que puguin derivar-se'n s'incrementaran, segons la gravetat de la infracció, d'un 30% a un 50%.

Aquest recàrrec de la prestació el resol l'INSS (Institut Nacional de la Seguretat Social) i el paga l'empresa. L'ha de sol·licitar la persona afectada de forma expressa. La sol·licitud es pot fer per dues vies: mitjançant denúncia a la ITSS (Inspecció de Treball i de la Seguretat Social) —via que recomanem— o bé sol·licitant-la directament a l'INSS.

Els treballadors i treballadores tenen dret a còpia del comunicat de malaltia professional.

L'Ordre TAS/1/2007 estableix de forma específica que els treballadors i treballadores afectats per una malaltia professional tenen dret a còpia, en suport paper, del comunicat de la malaltia professional. Aquest mateix dret el té l'empresari.

El treballador o treballadora afectat ha de demanar la còpia a la mútua. Atenció perquè en cas d'accident de treball la còpia l'ha de facilitar l'empresa, ja que en aquest cas és la responsable de la seva declaració.

Els delegats i delegades de prevenció també tenim dret a la informació de malalties professionals.

Us recordem que el Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya va publicar la Instrucció 1/2005,³ relativa als drets d'informació de la representació sindical, que instrueix que el dret a la informació dels delegats i delegades de prevenció s'ha d'exercir mitjançant còpia i, en el tema que estem tractant, fa referència a:

- Dret a còpia de la relació de malalties professionals
- Dret a còpia dels comunicats de malalties professionals

³Podem ampliar la informació sobre aquest tema en el Full informatiu per a delegats i delegades de prevenció. Exercici del dret a la informació en matèria de seguretat i salut en el treball mitjançant còpia. Disponible a www.ccoo.cat/salutlaboral (apartat "fulls informatius").

Proposta per a l'acció sindical a l'empresa enfront de les malalties professionals

Actuació	Comentaris
Informa't del nou quadre de malalties professionals i analitza'l	Si analitzes el nou quadre de malalties professionals podràs identificar quins són els riscos de la teva empresa que poden provocar malalties professionals.
Garanteix que les activitats preventives actuen sobre els riscos que poden produir malalties professionals	Si és necessari, cal revisar l'avaluació de riscos i la planificació de l'activitat preventiva. Aquest tema és important, per exemple, en el capítol relacionat amb el càncer i les malalties musculoesquelètiques.
Informa els teus companys i companyes de feina de la nova normativa i ofereix-los el teu suport	Al final d'aquest full informatiu trobaràs una proposta a fi de donar-te un cop de mà per fer aquesta actuació.
I després de la declaració d'una malaltia professional?	
Investigació de la malaltia professional	<p>L'article 16.3. de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals assenyala que quan es produeix un dany a la salut (seria el cas d'una malaltia professional), l'empresari ha d'investigar el fet a fi de detectar la causa que l'ha provocat. Els delegats i delegades de prevenció tenim dret a disposar de còpia d'aquest document.</p> <p>Amb relació a aquest tema, l'article 36 de la LPRL faculta els delegats i delegades de prevenció a acompanyar el personal tècnic i a fer la mateixa investigació del dany. Aquesta actuació comptabilitza com a hores de treball, no com a crèdit sindical.</p>
Detecció d'exposició al mateix risc per part d'altres treballadors i treballadores de l'empresa	Si altres treballadors o treballadores han estat exposats al mateix risc, cal descartar, a través de la vigilància de la salut, que pateixin algun dany. Recorda que la vigilància de la salut s'ha de fer seguint els criteris dels protocols del Ministeri de Sanitat. Els delegats i delegades de prevenció han d'estar informats dels resultats d'aquesta vigilància de la salut.
Revisió de l'avaluació de riscos	L'article 6 del Reglament dels Serveis de Prevenció (RSP) assenyala que l'avaluació de riscos s'ha de revisar, entre altres causes, quan es produeixen danys a la salut, i, un cop més, és el cas de les malalties professionals. Aquesta revisió de l'avaluació de riscos s'ha de fer en el lloc de treball on s'ha produït la malaltia professional i s'ha d'estendre al conjunt de llocs de treballs on està present l'agent causal de la malaltia.
Planificació de l'activitat preventiva	Com assenyala l'article 16 de la LPRL i 8 de l'RSP, si fruit de la revisió de l'avaluació de riscos es detecten situacions de riscos per a la salut, l'empresari planificarà l'activitat preventiva amb l'objectiu d'eliminar-los o reduir-los, i, en tot cas, assegurant que no afectaran la salut.

Recorda:

Si necessites suport per a qualsevol de les actuacions que vols fer a la teva empresa, pots trobar-lo a les estructures del sindicat. Pots trobar-hi les dades de contacte a www.ccoo.cat/salutlaboral (apartat "Qui som!").

Proposta de full informatiu per als treballadors i treballadores

SI TENS UNA MALALTIA PROFESSIONAL: EXIGEIX ELS TEUS DRETS

Et recordem que les malalties professionals són les malalties provocades per la feina que es realitza, i perquè es puguin declarar han d'estar en el quadre de malalties professionals.

Per què cal que es reconeguïn les malalties professionals?

El reconeixement de les malalties professionals és important tant per a la persona que les pateix com per al col·lectiu de treballadors. Algunes de les raons són:

- Els drets de seguretat social derivats de malalties comunes o professionals són diferents. Per a les malalties professionals no cal un període d'antiguitat i les prestacions econòmiques són més elevades que en el cas de les malalties comunes. Aquest aspecte és molt important en el cas que la malaltia provoqui una incapacitat permanent.
- Quan es declara una malaltia professional l'empresa està obligada a revisar l'avaluació de riscos i a posar en marxa les mesures de prevenció adients per eliminar o disminuir el risc que es produeixi. Per a la teva salut aquest és un tema molt important, ja que si l'exposició continua la probabilitat que la malaltia empitjori és molt elevada.
- Les malalties professionals són expressió d'exposicions laborals inadequades i tard o d'hora afectaran a diverses persones. L'única manera d'actuar és veure que existeix un dany provocat per les condicions de treball.

I si no tens clar si la malaltia és professional o no?

En aquest cas et recomanem que comentis el tema als delegats i delegades de CCOO. Quant a la informació mèdica, pots trobar assessorament en el teu metge o metgessa de capçalera.

Qui declara la malaltia professional?

La mútua d'accidents de treball i malalties professionals. Si no saps quina és la mútua, ho pots preguntar als delegats i delegades de CCOO.

I si la mútua no et reconeix la malaltia com a professional?

Fes-ho saber als delegats i delegades de CCOO; et podem assessorar sobre com abordar el tema. Cal que sàpigues que la norma faculta els metges i metgesses del sistema públic de salut perquè comuniquin a la mútua la sospita d'una malaltia professional, de manera que és important que ho facis saber al teu metge o metgessa de capçalera.

I si t'han reconegut la malaltia professional?

Les malalties professionals es declaren a la Seguretat Social mitjançant un document normalitzat que s'anomena "comunicat de malaltia professional". Si pateixes una malaltia professional tens dret a còpia d'aquest document i l'has de demanar a la mútua.

Posa't en contacte amb els delegats i delegades de prevenció de CCOO per garantir que es revisa l'avaluació de risc del teu lloc de treball i que es posen en marxa les mesures de prevenció adients.

